

Balada o stablu

(Excerpt in Croatian)

Translated by: Miroslav Gradečak

Contact of the translator: mgradecak@yahoo.com

Od te je večeri u našoj obitelji sve bilo drugačije. Razgovarali smo. Većina razgovora uz večeru kao i obično vrtjela se oko plana selidbe. Ćaća je već slao upite za novi posao, poletno i sa žarom komentirao odgovore, nakon prvih odbijenica počeli su stizati pozivi na razgovor i bio je optimističan. Mama nam je svaku večer predstavila ponudu stanova na stranici nekretnine točka.hr. Razgovarali smo o financijskim mogućnostima i bilo mi je drago da smo Ina i ja mogle reći što mislimo. No ako bi koja od nas rekla: >>Svašta,<< to smo morale obrazložiti. Što je svašta? Što ti se ne sviđa? Zašto? Imaš li bolji prijedlog?

Oživjela sam u nekakvom međustanju ushićenosti. Nastavila sam živjeti kao da se ništa nije promijenilo. Smogla sam snage živjeti drugačije. Nije me više toliko diralo kada bi mi neki školski kolega nešto spustio, bilo izravno u lice bilo iza leđa. Uspravila sam se, nisam više hodala pokunjeno zureći u pod ispod naočala. Nastojala sam skupiti što bolje ocjene kako bih imala dobre temelje za ljubljansku školu. Ovog proljeća čak sam dobila najprestižniju nagradu za mlade glazbenike u Europi i tako proslavila svoju glazbenu pa čak i osnovnu školu. Proglašena sam učenicom godine. Načelnik mi je dodijelio priznanje. Nikome nisam rekla da selimo u Ljubljano. Samo sam u sebi nje govala tu misao kao moguće rješenje. Maja i njen stari skoro su me slomili svojim otrovnim jezicima. Školski kolege nisu imali lijepih riječi za mene, ni pohvale ni poticanja, čak ni kritike. Razrednica je izrekla nekoliko floskula, baš kao i ravnatelj. Nisam marila za njih. Htjela sam se što prije maknuti.

Potpuno usredotočeno slušala sam mamine prijedloge za novi stan. Za početak bismo nas dvije trebale imati svaka svoju sobu. Odmah praznina u srcu – kako ću bez Ine? A sljedeća misao – hitno trebam svoju sobu. Napokon se moram sakriti i otkriti tko sam zapravo, što želim od života.

Selidba nije bila tako jednostavna kako se činilo prema prvotnom planu. Ta ništa u životu nije tako jednostavno kako bismo željeli. Doduše, tata je uspio dobiti nekakav posao u Ljubljani zbog čega je češće odlazio u prijestolnicu, a mama je također više radila. Kao da su oboje dobili novi zalet. Baš kao i ja. Samo što su oni o tome govorili.

Odlučili smo kroz proljeće unajmiti stan u Ljubljani i u međuvremenu tražiti primjereno trajno boravište. Kada pronađemo nešto takvo, radit ćemo na prodaji imovine u Primorskoj. Za

svaki slučaj nisu nas ispisali iz škole. Što ako se nešto izjalovi, rekli su. Stisnulo me pri srcu. Ah, da se barem ne bi. Ah, da barem sve prođe kako treba i u rujnu upišem osmi razred u novoj školi. U novom mjestu, novoj okolini, s novim ljudima.

Stan kojeg smo unajmili na tri mjeseca, od početka srpnja do kraja rujna, nalazi se u Kosezama, u terasastim stambenim zgradama. Dvosobni stan s treperećim svjetlima, ogromnim foteljama i plastificiranim motivima na zidovima. U kuhinji su oko stola bile postavljene četiri različite stolice.

Tri godine kasnije saznala sam da je već tada u susjednoj zgradi živio dečko koji je promijenio moj život. Majk.

Samo sam ja imala svoju sobu. Ina je spavala u dnevnoj sobi s roditeljima. Rekli su da je zbog moje violine bolje ako budem sama kako bih mogla vježbati. To nije bilo pametno. Tako sam u Ljubljani od prvog trena bila sama. Od iščekivanja kako će sve proći nisam mogla zaspiti dugo u noć. Ponekad bi se Ina zavukla u moj krevet i nekoliko sati spavale bismo zajedno. Poznati miris njenog oznojenog tijela pomogao mi je da zaspim. Ujutro bi odlutala natrag u dnevnu sobu bez da bi se itko probudio.

Već drugog tjedna u srpnju išla sam drugi put na Hvar, ovaj put k već priznatom novom učitelju, Nikiti. Ispočetka se neprestano ljutio na mene. Sve sam radila pogrešno. Kako držiš ruku? Ne tu, onu drugu, kako već kažete, desnu. Andante, piše! Kako učio je tebe tvoj učitelj? Do sutra vježbaj samo ovaj red. Na takva zanovijetanja već sam bila navikla jer je i Vili sa mnom počeo na isti način. Ipak, u njihovom grintanju nije bilo ničeg opasnog i zlonamjernog.

Na Hvaru nisam imala nikoga. Ostali su se međusobno bolje upoznali, družili se, šetali rivoj i zajedno kupali. Priznajem, greška je bila samo moja. Kada su me prvi put pozvali sa sobom, ukočila sam se i našla izgovor kako imam previše posla. Drugi put sam im rekla da ću doći pa nisam. Treći put me više nisu zvali. Tako sam ostala sama. Na sebi sam osjetila njihove podrugljive poglede i slutila kako me ogovaraju iza leđa. Ali sama sam bila kriva, iako tada to nisam htjela priznati. Kriv je bio vrug u meni pod nazivom strah. Odmah u startu sam se zatvorila u svoju tamu da kasnije kraj njih ne bih osjetila razočaranje. Drvo je stegnulo svoje grane i sakrilo me u sebe pa sam i sad osjetila kao da se u vanjskom svijetu sve događa drugima, a ne meni. Bitno da sam imala violinu. Ponekad mi se činilo kao da ja više ne postojim, samo violina. Kao da sam postala violina koja smije sve reći i to u potpunoj ljepoti i savršenstvu jer je svijet u kojem bi htjela živjeti savršen poput suzvučja akorda.

Od kuće su me obavještavali kako napreduju s traženjem stana. Odnosno kako ne napreduju. Stanovi u Ljubljani bili su ili rupetine ili prokleta skupi. Ponekad je s njima išao Aco, tatin bratić arhitekt. Rijetko koji stan mu se činio primjerenim što se tiče cijene ili kvalitete. Ina je

provela praznike kod djeda i bake, a mama i tata su razgledavali stanove. Navečer bi se vratili umorni i siti svega. Bojala sam se da će netko od njih reći: Nema smisla, ostajemo u Primorskoj.

Svo troje je došlo na završni koncert na Hvar. Iako mi se činilo da Nikita i ja nećemo kliknuti, a ostali glazbenici su stiskali oči i prezirno zurili u mene, na koncertu su me predstavili kao posljednju, najvažniju točku. Odsvirala sam briljantno. Romanza andaluza Pabla de Sarasatea, s bijesnim zamaskama i strastvenom snagom individuum. U takvim trenucima mi se činilo kao da violina u meni pušta korijenje koje se isprepliće s korijenjem drveća. Ja i moja violina. Ne trebam nikog drugog.

Kući smo se vraćali polako, putovali smo najviše dva sata dnevno. Svaku noć smo prespavali u drugom kampu. Niti su me išta pitali niti sam im išta pričala o tome kako je bilo. Vidjeli su me na završnom koncertu i to im je bilo dovoljno. Nisam ni ja njih ništa pitala. Vidjela sam umorne oči i meni je to bilo dovoljno. Plivala sam daleko od obale i glasno razgovarala s morem o stvarima koje želim. Voljela bih početi iznova. Voljela bih imati ljubazne školske kolege. Voljela bih imati dobro društvo u glazbenoj školi. Voljela bih znati što hoću i mogu. Voljela bih da bude drugačije nego što je u Primorskoj. Zarekla sam se valovima i vjerovala u novi početak.

Znam da sam s glavne ulice spontano skrenula prema bivšoj školi. Koliko god sanjala kako hodam kroz nepoznato, korak me uvijek vrati na stare staze. Obuzme me poznati osjećaj slabosti koji je prije više od tri godine pratio moje jutarnje odlaske u školu. Sve dok se Saba nije zauzela za mene.

Saba. Stisnem na novu poruku. Gdje si? Ja sam u centru. Hoćemo se naći?

Hodam dalje ulicom i opet razmišljam o onim prvim jesenjim jutrima, groteskno neusklađenim s ranijim očekivanjima. Zatim razmišljam o promjeni koja se dogodila nakon što je Saba ukrotila onaj čopor hijena. U džepu zvuk nove poruke. Treći sat pišem matku, moram ispraviti kulju. Dovučem se nakon toga. Nadam se da ćeš još bit u centru. Zvrcnem te. Nađemo se na starom mjestu. Sori.

Ma kakav sori, Saba, dolaziš! Zašto si tako dobra? Dolazi. Markirat će nastavu samo da me vidi. Odgovorila sam joj: Super, nazovi kad stigneš, sretno s matematikom.

Izdaleka vidim školu. Djeca su već unutra, nema nigdje nikoga, nastava je sigurno već počela. Samo neka starija žena sasvim polako vodi dečka prema školi. Dječarac galopira, torba mu poskakuje na ramenima. Zakasnit će, ali i njemu i njoj je svejedno. Odmaknula sam se od škole skrenuvši prema željezničkom kolodvoru. Možda nekamo otputujem. Nekamo gdje još nisam bila. U mislima brojim novce iz novčanika. Nemam dovoljno ni da stignem do Jesenica, a

kamoli za povratnu kartu. Osim ako se sakrijem u WC. Usne mi se rašire u osmijeh. To bi zaista bilo nešto novo, netipično za Adu!

Opet mi zvoni mob, nova poruka. Uznemirilo me ime pošiljatelja. Val.

U skoli sam a tebe nema zbog tebe sam dosao

Zovem ga. Javio se kad sam već skoro prekinula.

>>Da?<<

>>Val, u gradu sam, u centru.<<

>>Zašto? U glazbenoj si? Kod liječnika?<<

Ah Val, prijatelju dragi, dobro me poznaješ!

>>Ne. Bez razloga sam u gradu. Markiram.<<

S kakvom lakoćom izgovaram te riječi. Kao da to stalno radim. Kao da je jasno samo po sebi.

>>Dolazim. Evo, već idem,<< odlučio je Val sljedećeg trena. >>Doći ću kroz nekih pola sata.

Gdje ćeš biti?<<

Dogovorili smo sastanak kod sidra. Kad je telefon utihnuo, proučila sam Valov glas. Još to nije bio pravi Val, onaj od prije. Dugi, niski vokali, jezovita brzina odgovora. Bez poznatog sarkazma ili šaljivosti. Ipak ga želim vidjeti, slušati njegove riječi, razgovarati s njim. I sad će doći.

Pokušavam se uživjeti u Majkove misli od ponedjeljka navečer. Možda one noći uopće nije spavao. Tko zna kako je divljao cijelu noć. U kakav ponor je pao. Što je značilo ono u zadnjem SMS-u.

Sutra te čekam ispred škole. VtM.

Je li to bila sarkastična, neprijateljska prognoza? Osveta što ga više nisam slušala? Ili pak trenutak svjetlosti i ljubavi, faza pomirenja prije nove tame? Takav je bio kad bi ga uhvatilo. Nekad bi dugo ostao na dnu i ne bi se mogao pribрати. Nekad bi u trenu promijenio stav, prešao preko problema, nasmiješio se, dobio novu ideju, postao drag i optimističan.

Te dvije mogućnosti su dijametralno suprotne. Ako je u svojoj poruci već kovao osvetu njegova se odluka ispreplitala s nedostatkom ljubavi. Mržnjom prema meni. Ako bi ga pak obuzeo neki mir, opraštao se pun ljubavi. Ali na to bi zaboravio. Pa na novom valu patnje nije više mislio na mene.

Nikad neću znati.

Bilo kako bilo, zaista me čekao ispred škole.

VtM. Zauvijek tvoj Majk.

Ljutnja me opet želi svladati. Ne želim joj se podrediti.

>>Ovaj put nije mislio ni na mene ni na tebe, Ada,<< naposljetku reče Val, uzme kamen i baci ga u vodu. Kao da čita moje misli. >>U tom trenutku nije mislio ni na sebe.<<

>>Premalo znam o Majku,<< priznajem. >>Nisam znala ni da mu se u mislima vrtjela ideja o smrti, iako smo o tome puno razgovarali. Nema sumnje da je želio razgovarati o tome, zanimalo ga je. Kao i o samoubojstvima, ali tuđim, onim iz literature ili povijesti. Na koje načine su ljudi činili samoubojstva, iz kojeg razloga. Tek sad razumijem zašto ga je sve to zanimalo. Tada je bio nekako nervozan, ljut na one koji su si oduzeli život. Vjerojatno i zbog svog oca. Ja nisam puno govorila. Ipak...premalo znam o samoubojstvima.<<

>>Ni meni nije nikad spomenuo da bi se koknuo. Istina, vodili smo debate o smislu života. I zašto, to da. I kako je svijet ful nepravedan. I kako je teško donositi ispravne odluke. Ali to nisu bile debate o tome hoće li si ili neće oduzeti život. Pa nikad nije toliko jebeno loše! Jednom stvari idu up drugi put down! Svatko ponekad kaže da bi se najradije koknuo, ali... ne misli ozbiljno. A on se kokne.<<

>>Na isti način kao i njegov otac...<<

>>Da ne povjeruješ! Sjećam se kako je bilo kad je njegov stari počinio samoubojstvo. Ali on je bio težak tip. Imao je neke traume iz onog rata tamo u Dalmaciji jer su ga kao mladića prisilili da puca na ljude, čak i na svoje susjede. Jebote, fakat. Stari to nije mogao progutat pa se koknuo. Majka je to totalno sjebalo. Bili smo treći razred. Dugo nije hodao u školu, nije mogao. Nosio sam mu bilježnice da si prepíše gradivo i napravi zadaću. Nije se želio igrati, nije želio razgovarati. Neko vrijeme je čak i mucao. Fakat je bio totalni bogec. Pas mater, onda i on napravi isto sranje!<<

Od Valova grubog rječnika uvijek me zabole uši. Ali sada svojim riječima oslikava svinjariju koja se dogodila i koju proživljavamo.

U džepu mi vibrira telefon. Pogledam ekran. Ina. Nema te u školi, gdje si?

>>Sori, moram odgovoriti na sestrinu poruku.<<

U gradu. Moram riješiti neke stvari, sve je u redu. Razgovaram s Valom.

Odmah doleti odgovor. OK. Čuvaj se.

Hoću, draga sekice. Od sada još više jer sam opet sama.

>>Znaš što mi se čini? Da se totalno izgubio. Nije više znao kamo dalje.<<

Valovo razmišljanje me iznenadilo. I smirilo. Bilo je tako jednostavno. Opet smo dugo šutjeli.

Otvaraju se vrata Darjine spavaće sobe, srce mi od nelagode počinje jako lupati. U kuhinju sasvim polako ulazi starija gospođa. Majkovu baku zamišljala sam drugačije, a ne kao neku

stariju tetu kakve smo, pognute i odjevene u crno, viđali u Dalmaciji kad bismo išli na more. Prilazi nam sređena gospođa sive kose mekano složene u punđu. Staroliki vrat krasi biserna ogrlica. Ne nosi crninu nego pastelnu roza bluzu i tamno plave hlače.

>>Je li to Ada?<< približava nam se i ljubazno me gleda.

Kimnem, ustanem i želim joj pružiti ruku, ali ona me uhvati u dugi zagrljaj kako bih osjetila udaljen miris lavande i limuna.

>>E, moja Ada, što se to tebi dogodilo...<< zamumlja i zaljulja me u zagrljaju.

>>Pa dogodilo se svima nama,<< odmaknem se. >>Vama također.<< Zazurim u tamne oči. Majk ih je očito naslijedio od bake.

>>Pa da, svima nama, to ti je užasno. Ali Darja i ti...najviše je to vaša bolest. Ali znaj,<< uhvati me za ruke, >>zbog tebe je bio Majk sasvim drugi čovjek. Sasvim drugi, svijetlio je kao sunce!<<

>>I mene je promijenio,<< gorko se nasmiješim.

>>A sad kad je otišao još više,<< kimne i žalost joj navlaži oči. >>A ova kuća će biti prazna, Darja,<< uzdahne okrenuvši se prema snahi.

Darja je u međuvremenu donijela još jedan tanjur s varivom i stavila ga na stol. Baka sjedne za stol, a ja se vratim na svoje mjesto.

>>Zaista ne znam što ću sad,<< povjeri se Darja i dopusti da joj se oči opet napune suzama. >>Vjerojatno ću po cijele dane biti na poslu. Ma da ne bih...<<

>>Ma nemoj, milo moje,<< baka joj se primakne bliže. >>Svit će se vrtiti dalje!<<

>>I što ako će se svijet vrtiti? Ja ga više neću htjeti gledati. Nemam nikoga. Nikakva veselja. Više ne želim ni putovati. Tko bi uopće putovao sa mnom?<<

>>A tko će ići sa mnom?<< čujem sebe kako govorim. Samo je izašlo iz mene.

>>Pa idite vas dvije zajedno!<< jednostavno zaključa baka i zagrabi žlicu juhe.

Darja i ja se pogledamo. I kroz vlažne oči nasmiješimo jedna drugoj.

>>Stvarno,<< reče Darja. >>Bi li išla sa mnom? U Irsku? Na Madagaskar? Još kamo?<<

>>Išla bih.<< Začudim se kako sam brzo odgovorila. To je tako jednostavno. Netko te pozove a ti prihvatiš jer ti je blizak i vrijedan povjerenja i znaš da će ti u tom društvu biti dobro.

>>Eto, vidite, samo da se ide naprijed,<< kimne Majkova baka. >>Doći ćete i kod nas na Brač, zajedno ili svaka za sebe. Moja kći i moja unučica. Što ćemo, živiti se mora!<< Neobično zvuče te riječi. Naposljetku, izgubila je sina. A sad i unuka. Možda baš zato tako stoički podnosi bol.

Pogledam zidni sat. Odjednom sam željna običnog života. Ritma koji je naporan, prebrz, kojeg jedva možeš pratiti od tolike svakodnevne rutine. Nastava završava. Počinje poslijepodne. Moram se zavući u svoj brlog.